

MÜSLÜMANLARIN SORUMLULUKLARI YÖNETİCİLİK, AİLE VE TOPLUM

ما من وال يلى رعية من المسلمين فيموت وهو

غاش لهم إلا حرم الله عليه الجنة

[Mâ min vâlin yelî raiyyeten mine'l-müslimîne fe-yemûtü ve hüve ğâşin lehüm illâ harramellahu aleyhi'l-cennete.

... [Sahîh-i Buhârî, büyük] hadis alimi, hadis alimlerinin birincisi, en önde geleni İmam Buhârî'nin kitabı. Diyanet İşleri Başkanlığı 12 cilt halinde bunun muhtasarını Tecrid-i Sarih'in tercemesini neşretti. Eskiden camilerde bu kitap hatim sürer gibi okunurdu. Bittikçe tekrar başa geçilir okunurdu, hızlı hızlı okunurdu, herkes bunları bilirdi. Bazı kimseler ezberlerlerdi, ezbere bilirlerdi. Hem Kur'ân-ı Kerîm'in hafızıdır bu şahıs hem de Buhârî'nin hafızıdır yani Buhârî'yi ezbere bilir filan diye öyle önemli bir kitap. İmam Müslim de, onun da kitabı o kadar kıymetli, ikisine birden Sahihayn deniliyor. Bu iki zâtın beğenip, sıhhatli bulup kitabına aldığı bir hadîs-i şerîf karşımıza çıktı.

Neyle ilgili?

Müslümanların işlerini yürüten yönetici ve görevli kimselerle ilgili bir hadis çıktı. Bu hadîs-i şerîfte Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* buyuyor ki;

Mâ min vâlin. "Hiçbir vali yoktur ki." *Yelî raiyyeten.* "Bir tebaayı, bir grubu." *Mi-ne'l-müslimîne.* "Müslümanlardan bir grup insanın başına yönetici olarak tayin edilmiş gelmiş ve onları yönetiyor." *Fe-yemûtü ve hüve ğâşin lehüm.* "Sonra vadesi yetiyor ölüyor ama onlara hıyanet etmiş olarak. Onları aldatmış olarak, vazifesini tam yapmamış olarak, veballi olarak ölüyor."

Haa o zaman [ne oluyor?]

İllâ harramellahu aleyhi'l-cennete. "Böyle ölen kimseye Allah muhakkak cehennemini nasip eder, cehenneme sokar. Cenneti haram kılar cennete giremez."

Bu nedir?

Bu bütün yöneticilere Allah'ın ihtarıdır. Resûlullah'ın dilinden, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in mübarek fem-i saadetinden, hadîs-i şerîfinden nasihattir. Aman demektir, dikkat edin demektir. Yöneticiliğinizi iyi yapın demektir. Aldatmayın, hile yapmayın, kandırmayın, hıyanet etme-

ysin, vazifenizi mükemmel yapın. Allah'ın emirlerini güzel uygulayın. İnsanların hukukuna riayet edin. Hizmeti güzel yapın rahat etsin insanlar. Hizmeti, müslümanlara hizmeti güzel yapın demek oluyor.

Muhterem kardeşlerim!

Valiler böyle de başkaları başka türlü mü?

Hayır. Başka bir hadîs-i şerîfte Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bu sefer sadece valilere değil, görevlileri, müdürleri, amirleri değil sizleri ve bizleri de ilgilendiren başka bir hadîs-i şerîfinde de buyurmuş ki;

كُلُّكُمْ رَاعٍ، وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ

Küllüküm râin ve küllüküm mes'ûlün an raiyyetihî. "Sizin her biriniz bir valisiniz, bir çobansınız. Hepinizin tebâsı var, hepinizin sürüsü var, hepinizin kuzucukları var." Ve *küllüküm mes'ûlün an raiyyetihî.* "Her biriniz sürünüzden mesulsünüz. Allah size soracak."

Peki nedir benim sürüm, ben hiç koyun görmedim, sığır gütmedim. Benim sürüm ne?

Benim sürüm, benim emrimin altında olan insanlar. Hanımım, çocuklarım, torunlarım, evimde barınmış olan kimseler, benim

sözümü dinleyen insanlar. Hah benim sürüm o. Senin sürün senin evindeki insanlar, senin hane halkın, senin sözünü dinleyen senin emrinde olan insanlar.

Ötekisinin ki?

O da öyle.

Burada işte bu ikinci okuduğum hadîs-i şerîfte Allahu Teâlâ hazretleri hepimize mesuliyetimizi hatırlatıyor.

Şunu anlıyoruz ki insanların, sizlerin ve bizlerin, bir takım sosyal görevleri var. Hiç kimse bu görevlerden sıyrılmış ve görevsiz değil. Herkesin omuzunda bir rütbesi var; kimisi paşa, kimisi albay, kimisi yüzbaşı, kimisi onbaşı, kimisi çavuş ama herkesin bir rütbesi var. Bir maiyyeti var, bir sorumluluğu var. Herkes vazifesini, sorumluluğunu bilecek vazifeyi güzel yapacak tebaasını koruyacak kollayacak.

Şimdi sen ve ben vali değiliz, paşa değiliz, amiral değiliz, general değiliz ama evli miyiz?

Evliyiz.

Çoluk çocuğumuz var mı?

Var.

İşte Allah o çoluk çocuğu sizden bizden soracak.

Sen bunların ismini nasıl koydun bakalım?

İsminden başlayacak ilk önce. İsmi, çocuğun ismi bile önemli. Yani şerefli güzel bir isim koyacak baba. Ondan sonra ona yazmayı okumayı öğretecek, cahil bırakmayacak ve dinini öğretecek. Hayatı boyunca kendisine lazım olacak dinî bilgileri kazandıracak, verecek. Ona hakkı öğretecek, imanı öğretecek. Çoluk çocuğunu, hanımını, maiyyeti altındaki insanları Resûlullah'ın sevgisiyle yetiştirecek. Resûlullah'ı seven insanlar olarak yetiştirecek. Bilen, seven, itaat eden, sayan insanlar olarak yetiştirecek. Kur'an'ı bilen insan olarak yetiştirecek, Kur'an'ın ehli olarak yetiştirecek, öğretecek ve mesuliyet çağına kadar kendisi onları koruyacak kollayacak.

قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا

*Kû enfüseküm ve ehlîküm nâran.*¹ “Hem kendinizi hem aile efradınızı insanların içine atılıpta cayır cayır odun gibi yandığı cehennemden koruyun!” dediği için Allahu Teâlâ

¹ 66/Tahrîm, 6.

hazretleri kendisinin sorumluluğu altındaki insanların cehenneme düşmemesinin çaresini arayacak. Ne halleri varsa görsünler demeyecek. İsterse içki içer, isterse meyhaneye gider, isterse namaz kılar istemezse kılmaz. İsterse oruç tutsun banane diyemez. Diyemez çünkü Allah ondan soracak. Bu sorumluluk çağına gelinceye kadar çoluk çocuktan ve sorumluluktan sonra da kendisinin maiyyetinde kaldığı müddetçe karısından, vesaireden sorgu suale tabii olacak. Herkes sürüsünden mesul. Herkes güttüğü sürüyü koruyacak. Şeytandan koruyacak. Peygamber Efendimiz başka bir hadîs-i şerîfnde diyor ki;

“Koyunların düşmanı kurttur.”

Aç kurtlar saldırır parçalar. Sürünün içine girdi mi, bir ağıla bir yerden bir yolup girdi mi bütün koyunları boğazlar parçalar. Sabahleyin gelir bakar ki koyunların hepsi harap olmuş. “İnsanoğlunun kurdu da şeytandır.” diyor Peygamber Efendimiz. O da böyle, ağılın etrafında uluyarak kurtların dolaştığı gibi insanın etrafında dolaşır ve fırsat arar, kandırır, günaha sokar, harama bulaştırır. Allah'ın sevmediği işleri yaptırtır suçlu duruma düşürür. Onun için o kurttan bu kuzucukları koru-

yacak. Bu çoban yani sen ve ben yani herkes yani her müslüman. Tek başına yaşamayan her insan. Tek başına yaşayan insan da kendisini koruyacak. *Kû enfüseküm ve ehlîküm* diyor. “Hem kendinizi koruyacaksınız hem de sürünüzü maiyetinizi.”

Bana birisi Almanya'nın Bremen şehrinde ağlayarak geldi; “Hocam!” dedi, “Ben çocuğuma söz geçiremiyorum. Camiye gelmiyor, namaz kılmıyor, sözümü dinlemiyor, İslâm'a uymuyor, İslâm'a yakışmayan işler yapıyor.” dedi. Ben de ona dedim ki; “Sen çok geç kalmışsın. Sen bunu önceden yetiştirecektin. Çünkü canavar veya ejderha küçükükken solucan gibiyken bir tane vurursun ezersin öldürürsün. Ama koca ejderha olduğu zaman, yedi başlı ejderha olduğu zaman baş edemezsin, güç yetiremezsin, takat getiremezsin. Küçükken, küçükken onun kötü huylarını ezecektin iyi huyları öğretecektin.”

Şimdi birisi geldi bana geçen gün kendi hayatını anlatıyor; “Hocam.” Diyor, “Benim ağzımdan küfür çıkmaz, kötü söz çıkmaz.” Hakikaten çok edepli konuşuyordu, baktım konuşması çok kibar, üslubu çok güzel. Mühendismiş, elektrik mühendisiymiş kendisi.

“Bir kere.” dedi, “Çocukluğumda af edersiniz ağzımdan bir hayvan ismi çıktı.” dedi. Hani kızınca insan bir insan öteki insana, “Şöyle!” diye bir hayvan adı söylüyor ya. Bir hayvan ismi çıkmış küçükken. “Rahmetli annem.” diyor, “Nur içinde yatsın, mekânı cennet olsun beni et çengeline astı.” diyor. Et çengeline elbisesinden asmış. “Orada, et çengeline kuzu gibi yani koyun gibi asılı kaldım.” diyor. “Çok af edersiniz hocam altımı ıslattım da yine beni ordan indirmedim.” diyor.

“O oldu.” diyor, “Ondan sonra benim ağzımdan bir daha hayvan ismi çıkar mı? Hakaret çıkar mı? Kötü söz çıkar mı?”

“Beni öyle terbiye etti anam.” diyor.

İşte bak küçükken terbiye edersen çocuk büyür aile reisi olur, ihtiyar olur, dede olur yine ağzından kötü söz çıkmaz.

Benim tanıdığım böyle bazı akrabalarım var. Allah rahmet eylesin bazısı öldü. Çok kızdırırsın, adamakıllı kızar böyle yüzü kıpkırmızı olur, damarları kabarır filan. Lâ ilâhe illallah der.

Yani en kızdığı zaman söylediği söz ne?

Lâ ilâhe illallah.

İyi maşallah. Veya hasbünallah diyor bazıları veya sübhanallah diyor. Ne güzel! Yani kötü söz söylemeye ne lüzum var. Allah'ın sevmediği sözleri söylemeye ne lüzum var. Alıştırmak meselesi.

Hakikaten kızıyor, belli kızıyor çok sinirlendi hacı amca çok sinirlendi ama çok kızdığı zaman ne diyor?

Sübhanallah! diyor veya lâ ilâhe illallah diyor, yüksek sesle söylüyor ama olsun güzel söz söylüyor. Veyahut Allahümme salli ala seyyidinâ Muhammed diyor bazısı. Araplar biribirleriyle bir münakaşaya tutuşuyorlar, dur şunlar kavga edecek galiba filan diyorsun. Birisi ötekisine salli alennebiyyi diyor. Yani Peygamber Efendimiz'e salât ü selâm getir demek o. O da mecburen Allahümme salli alâ seyyidinâ Muhammed diyor hemen bakıyorsun hava yumuşuyor.

Yani Resûlullah'ın tabii adının anıldığı yere şeytan gelir mi?

Derhal hava düzeliyor.

O bakımdan çocuklarımızı korumak, tebaamızı korumak, raiyyetimizi korumak hepimizin vazifesi. Eğer daha tahsilliysek, daha yüksek rütbeliysek, eğer daha büyük memuri-

yetlerimiz varsa, amir isek, yüksek şahsiyet isek o zaman yüksekliğimiz nisbetinde sorumluluk daha da artıyor, vebal daha da büyüyor, sorumluluk daha da büyüyor.

Allah böyle yüksek mevkilerde bulunan kardeşlerimize yardımcı olsun.

Peygamber Efendimiz diyor ki; "Sizi yöneten insanlara dua edin."

Dua edin, duaya çok ihtiyaçları var. Çok zavallı! Çok zavallı Allah şaşırttı mı koca bir ümmetin dullarının, yetimlerinin, öksüzlerinin, hepsinin vebali omuzlarına yüklenecek, gidecekler cehenneme çatır çatır yuvarlanacaklar yanacaklar. Ne kadar acı! Ne kadar kötü!

O bakımdan Allah herkese üzerine düşen vazifeleri duymayı, anlamayı, hissetmeyi ve ona göre tedbir almayı Allah'ın istediği şekilde hareket etmeyi nasip eylesin.

a. Evlatlarımızı İyi Yetiştirelim

Bize de ders nedir?

Biz de evlatlarımızı iyi yetiştirelim. Evde nasıl vakit geçiyor bilmiyorum ama umumiyetle baba gündüz çalışır, akşam yedi buçuk sekiz civarında eve gelir, namaz kılan bir insansa camide kılmamışsa abdest alacak

namazını kılacak. Ondan sonra hanım sofrayı kurar yemek yenilir. Ondan sonra işte herkesin karnı doydu mu yorgun olan bir tarafa uzanır, somyaya uzanır, kanepeye yaslanır, arkasına dayanır filan. Eğer bir çay pişerse çay içilir. Radyolar, televizyonlar açılır. Ya televizyon sonuna kadar seyredilir ya da uykusu gelen serilir yatar, serilir yatar, serilir yatar gider. Program bu. Böyle olmayacak.

Program nasıl olacak?

Çocuklarımıza sahip olacağız, ailemize sahip olacağız. Gelin bakalım karnınız doydu mu? Allah'a dua edin bakalım. Allah bize bu nimetleri verdi, şu sırada dünya üzerinde bu nimetlerin binde birini bulamayan insanlar var diye bir kere onu hatırlatacaksınız.

Geçenlerde bu Irak'tan kaçanların kampını gösterdi bir yerde gördüm. Askerler copluyor, su dağıtımına onlar saldırıyorlar, suyu bulan kendisi lıkır lıkır başını kaldırmış içiyor. Acizler, yetişemeyenler kenarda boynunu bükmüş öyle kalıyor.

Allah kötü durumlara düşürmesin.

Bak bizim elhamdülillah memleketimizde her türlü nimet bol da kavunlar, karpuzlar,

elmalar, meyvalar çarşılar, pazarlar dolu. Hamd ü senâlar olsun, çok şükür.

Tamam bunları yediniz mi?

Bunları bize Allah verdi. Bak öteki kullarına vermemiş, öbür kulları ne sıkıntılar, cezalar çekiyorlar sen burada rahatsın. Gel bakalım şimdi, yemek bitti haydi bakalım hacı hanım sen de gel bulaşığı sonra yıkarsın. Çocuklar siz de gelin. Oturun bakalım şuraya. Üç tane hadis okuyacağım çok sürmeyecek yarım saat, 45 dakika sürecektir. Ondan sonra imtihan edeceğim iyi dinleyin. Okuduklarımı bir bir soracağım filan diyeceksiniz çocuklar öğrenecek. Her akşam iki tane üç tane öğrenecek müzâkere edeceksiniz. Çocuk soracak;

Baba bunun mânası nedir?

Bilerseniz cevap vereceksiniz, bilemezseniz müftüye soracaksınız, hocaya soracaksınız öğreneceksiniz. Her gün bir şey öğreneceksiniz, öğreneceksiniz çocuklarınız alim, fâzıl kimseler olacak. O sofralardan sonraki o sohbetlerin bereketi ömürleri boyunca devam edecek.

Ben şeye dikkat ettim, o Amerika'nın reisicumhuru vardı Teksas'ta öldürdüler, Kennedy. Kennedy denilen adam. Bir kardeşi

senatör oldu, kendisi başkan oldu, öteki kardeşi bilmem ne oldu, öteki kardeşi bilmem ne oldu bütün Kennedylar hepsi meşhur insanlar olmuşlar.

Acaba dedim bu nasıl yetişmiş?

Her akşam, akşam yemeğinde yemek masasında bütün aile efradı toplanırmış. Hepsi toplanırmış. Bizim öyleydi hakikaten. Benim de çocukluğumda biz akşam ezanı okunduktan sonra dışarıda kalmaktan korkardık çünkü anamız babamız azarlardı bizi. Gün batmadan, güneş batmadan eve girilecek, herkes evde toplanacak. Ondan sonra ailenin içindeki düzen öyle devam edecek.

Onların ailelerini, nasıl yetiştiğini öğrendim ben. Sofraya oturuyorlarmış, otururlarmış baba bir mevzu ortaya atarmış, büyük Kennedy. Büyük bir mevzu ortaya atarmış, çocuklarına sorarmış; “Senin bu husustaki fikrin nedir?”

O söylermiş babacığım benim kanaatim şu.

“Senin nedir? Senin nedir?” her birinin kafasını çalıştırırmış, fikrini alırmış, tenkitler yapılmış. Yani o masa sanki böyle bir ders-hane gibi, bir ilim meclisi gibi. E tabii böyle

bir ciddiyetle yetiştiği için çocuklar büyük adam olmuşlar yani yükselmişler büyük insan olmuşlar.

E elin gavuru böyle prensip sahibi olupta böyle şeyler yapıyor. Biz kendimiz müslümanız, Allah'ın sevgili kullarıyız, sevdiği kullarıyız, sevdiği yolun yolcularıyız. Biz âhirete inanmışız, hayatın her saniyesinin kıymetli olduğunu biliyoruz. Evlatlarımıza karşı vazifelerimiz olduğunu biliyoruz, zamanı boş geçirmenin israf olduğunu biliyoruz. Birisini iyi yetiştirirsek, bizim elimizle bir insanın iyi insan olarak yetişmesi dünyalara sahip olmaktan daha kıymetli olduğunu biliyoruz. Bizim elimizle birisinin doğru yola gelmesinin, hidayet bulmasının tevbe kâr olmasının sonsuz sevabı olduğunu biliyoruz. Bir kimseyi biz doğru yola çekersek, ömrü boyu onun yaptığı bütün sevaplı işlerin sevabının bir mislinin de bizim defterimize yazıldığını biliyoruz. Evladımızı iyi yetiştirirsek, biz öldükten sonra o evladımız ibadet, taat ettikçe sevabının mezarımızda bize geleceğini biliyoruz. Hayırlı evlat yetiştiren insanın defter-i âmâli kapanmaz, öldükten sonra açık kalır, evladı hangi hayrı yaparsa ona da sevap yazılır. O evladı

yetiştirdiği için öldüğü halde defteri çalışır, kazancı gelir.

Öyle insanlar vardır ki, Peygamber Efen-
dimiz söylüyor bunu; “Öyle insanlar vardır ki
kabre günahkâr olarak yatırılırlar, bir sürü
günahları vardır yatar, kabre gömülür. Ama
kıyamet koptuğu zaman, kabirden kalktığı
zaman günahsız kalkar.”

E ne oldu kabirde bunun günahları?

Arkasındaki evlatları hayır hasenât yaptı,
sevabını gönderdi, bağışladı. Bağışlamasa bile
kendileri hayırlı evlat olduğu için hayırlı işler
yaptığından onların kabrine nur yağdı, sevap
yağdı, günahlardan kurtuldular.

Onun için hayırlı evlat yetiştirmeye çok
dikkat edelim. Hele hele kızlarımızı hayırlı
müslüman mütedeyyin kız yetiştirmeye çok
fazla dikkat edeceğiz.

Neden?

Çünkü bir kız, yuvayı dişi kuş yapar, bir
ailenin temel direğidir. Baba sabahleyin ev-
den gider, çocukları yetiştiren anne. Anne
yetiştirir çocukları. Üç tane mi çocuğu ola-
cak, beş tane mi çocuğu olacak onlara ana
terbiyesini anne verir. Esaslı terbiyeyi, temel
terbiyeyi, esaslı duyguları, merhameti, sevgi-

yi, dürüstlüğü, dindarlığı, namazı niyazı, Kur'an'ı anneler öğretir çok kere. Onun için annelerin müslüman mütedeyyin yetişmesine dikkat edeceğiz. Kız Kur'an kursları açacağız. Bilmiyorum Sincan'da yoksa hemen başlayın. Bu akşamdan başlayın, yarından başlayın kız Kur'an kursunuz olsun. Kızlarınızı oraya gönderin Kur'an'ı öğrensin, ilim öğrensin, hadis öğrensin, âyet öğrensin, Allah'ın yasaklarını öğrensin, günahlarını öğrensin, sevaplarını öğrensin. Kendisi müslüman yetişti mi yetiştirdiği bütün çocukları da müslüman yetiştirecek. Birken olacak beş veya yedi veya dokuz, o kadar artacak.

Onun için İslâm'ın bekâsı, müslümanların gelişmesi, İslâm'ın yayılması kadınların terbiyesinden geçiyor. Bir erkeği bir kadınla evlendiriyorsun, bir cadaloz kadınla evlendi bizim hacıfendi, karısı böyle erkek böyle. Kadınların terbiyesi eksik olursa, haydi bakalım ömür boyu bir sıkıntı oluyor.

Bizim bir zamanlar oturduğumuz sayfiye semtinde karşımızda bir emekli, -emekli değildi o zaman da- bir albay vardı beş vakit camiye namaza gelirdi. Mütedeyyin, müslüman, namaza müdavim, ağzı dualı, kendisi

ciddi insan. Adam camiye namaza gelirdi karısı pokere giderdi, kumara giderdi. Adam beş vakit namazında müslüman mütedeyyin, kadın açık âşüfte, göğüs bağır kol bacak meydana, Allah'ın sevmediği bir durumda. Adam ağlardı, namaz kıldırılmazdı karısına, söz geçiremezdi. Çocuklar ananın babanın zıtlığından perişan. Çocukların her birisi ziyan zebil çünkü baba vazifeye gidiyor ana kumara gidiyor, gezmeye gidiyor. Çocuklar mahallede onun bahçesinden elma çalar, falanca işle filanca işi yapar. Çocuklar güya bir albayın çocuğu ama perişan.

Neden?

Uyum olmadığı için. Yani anneyle baba arasında kafa denkliği, uyum olmadığından çocuklar da perişan oluyor, yuva da perişan oluyor, müslüman bir erkek de perişan oluyor. Karısının kötü olmasından müslüman bir erkek de perişan oluyor. Eskilerden de böyleymiş, eskiden de böyleymiş. Onun da bir hikayesini anlatıvereyim size.

Eski kitaplarda yazılıyor ki büyük bir zâtın kendisi evliyâ imiş hanımı da evliyâ imiş. Öyle evliyâ imiş ki kuvvetli evliyâ imiş ki demircilik yaparmış mübarek demiri ateşte

eliyle çevirmiş ısıtırmış. Ondan sonra yumruğuyla dövermiş. Demir ısındı ya kıpkırmızı oldu ya.

O nasıl olur?

Maşayla tutarlar örsün üstüne koyarlar normal demirciler çekiçle döverler ya, bu eliyle tutarmış yumruğuyla dövermiş demire şekil verirmiş. Yani ateşten yanmıyor elleri. Kerâmet sahibi evliyâ, Allah'ın sevgili kulu.

Karısı da bir başka evliyâ evinde mübarek. Namazında niyazında, başörtülü, Kur'an ehli, zikir ehli, hayırlı, böyle sevaplı bir kadın. Etrafına hayr u hasenâtı çok olan bir kadın.

Bir gün evde konuşmuşlar da sormuş efendisine; "Efendi!" demiş, "Bu kerâmet senden mi benden mi? demiş. Efendisi de;

"E niye sordun?" demiş, "Herkesi işte Allah kazancına göre şey veriyor?"

"Yarın bir dene bakalım." demiş.

Ertesi gün efendi yine demirci dükkanına gitmiş, yine ocağı yakmış ısıtıyor, demiri yumruğuyla dövüyor filan. Bu sefer eve sütçü gelmiş. Her zaman her sabah geldiği vakitteki sütçü gelmiş. Kapıyı tık tık çalmış, "Süt!" demiş.

Eskiden nasıl olurdu?

Kapı açılıp tencere öne sürülürdü, tencereye sütü boşaltırdı, sütçü gidince kadın sütü alırdı, sütün alınması böyle olurdu.

Şimdi bu sabah kadın şöyle elini uzatmış, kapının aralığından tencereyi şöyle göstermiş sütçüye uzatmış ama eli görünmüş. Eli görünmüş, bileği görünmüş, şöyle uzatmış eli, cildi görünmüş.

Şimdi öbür tarafta dükkanda efendisi eliyle demiri tutmuş böyle dövüp dururken bir vurmuş cızz elinin burası yanmış, hemen çekmiş şeyi de atmış; “Allah Allah! Üf! N’oldu?” filan demiş.

Tabii sarmış sarmalamış elini, akşam eli sargılı eve gelmiş, hanım sormuş;

Eline ne oldu?

Demiş ki; “Valla anlayamadım. Her zaman yaptığım şey, demiri alıyordum ocaktan dövüyordum. Bu ara saat 10 civarında şöyle öğleden evvel bir ara elimle döverken demir yapıştıverdi.” demiş.

“O zaman ben sütçüye tencereyi uzatırken biraz elimi göstermiştim.” demiş.

Bunu ben öyle okumuştum. Yani insanı evliyâ eden de deli divâne eden de evdeki

oluyor. Yani evdeki pokerci olursa deli divâne oluyor, evdeki namazcı niyazcı olursa, namuslu olursa, efendisinin namusuna dikkat ederse, malına dikkat ederse, çocuğunu yetiştirmesine dikkat ederse o zaman şenlik oluyor, evde güzellik oluyor.

Onun için çocuklarımızın yetişmesine hâsseten dikkat edelim. Size rica ederim. Sincan'da biliyorum bir takım böyle güzel İslâmî faaliyetler var. Çocukların yetişmesi için kurslar ve çeşitli çalışmalar yapılıyor bunları destekleyin. Bilmiyorum kim yapıyor. Kim yaparsa yapsın, nasıl olursa olsun destekleyin. Kurslar olsun, kızlar için kurslar olsun Kur'an'ı öğrensinler, imanı öğrensinler Allah sizi sevsin. Onlar yetiştikçe siz destek olduğunuz için Allah da sizi sever.

b. Borcu Ödemeye Niyetli Olan Kimseye Allah Yardım Eder

Gelelim ikinci hadîs-i şerîfe. Sıradan kim gelmişse.

مَا مِنْ عَبْدٍ كَانَتْ لَهُ نِيَّةٌ فِي آدَاءِ دَيْنِهِ، إِلَّا كَانَ لَهُ
مِنْ اللَّهِ عَوْنٌ

Mâ min abdin kânet lehû niyyetün fî edâi deynihî illâ kâne lehû minellahi avnün.

Bunu da Ahmed b. Hanbel *rahmetullahi aleyh* rivayet etmiş. O da biliyorsunuz Hanbelî mezhebinin imamı, kurucusu, büyük müctehid. Aynı zamanda çok büyük bir hadis alimi. *Kitâbü'l-Müsned* diye bir eser yazmış. Hadîs-i şerîfleri toplamış, 30 bin küsur hadîs-i şerîf var kitabında. [Kitabı] en büyük hadis kitaplarından birisi. Hanbelî mezhebinin kurucusu. Hz. Âişe anamız *radiyallahu teâlâ anhâ*'dan bu hadîs-i şerîfi rivayet etmiş.

Mânası ne?

Birinci hadis bitti ikinci hadise geçtik, bu hadîs-i şerîfin konusu değişti şimdi. İkinci hadisin konusu borcu ödemekle, borç ödemekle ilgili. Peygamber Efendimiz diyor ki;

Mâ min abdin. "Hiçbir kul yoktur ki." Yani kul demek Allah'ın yarattığı sen ben gibi insanoğlu.

"Hiçbir kul yoktur ki." *Kânet lehû niyyetün fî edâi deynihî.* "Borçlanmışta borcunu ödemeye niyeti var, ödemek niyetinde, iyi niyetli halis niyetli." *İllâ kâne lehû minellahi avnün.* "Allah'ın muhakkak ona yardımını olur."

Niyeti ödemek ya, Allah ona kolaylık ih-san eder borcundan kurtarır, borcunu ödetti-rir. Niyeti halis olacak. Yani bazı kimse var mal alıyor bono imzalıyor, senet mi diyorlar bono mu diyorlar bir şeyler imzalıyor ama ödemeye niyeti yok. Malı alıp gidiyor, vakti geliyor senetler protesto oluyor, paralar ödenmiyor. Malın sahibi telaşlanıyor, gidiyor arıyor tarıyor bilmem ödenmiyor. Veyahut geliyor veresiye mal alıyor, “Ödeyeceğim falanca zaman.” [diyor,] o gün geliyor almı-yor şey yapmıyor.

Şimdi bir yerde bir kardeşim bir dükkân açtı; “E hayırlı olsun dedim ne iş yapacaksınız? Filanca malı satacağım.

Dedim, borç verme. Borç verme.

Aradan bir zaman geçti, gördüm sordum; “Nasıl dükkanın, ticaretin iyi mi? Borç vermiyorsun değil mi?” dedim.

“Borç vermeden olmuyor bizim meslek-te. Yani bizim bu sattığımız malda hep vere-siye veriliyor.” dedi. Borç olmuş oluyor yani. Dedim;

“Vermezler. Zamâne bozuldu, insanlar borcuna sâdık değil.”

Bir zaman daha geçti, sonra gördüm, ne yaptın dükkanı?

“Hocam.” dedi, “Maalesef kapattım.”

Neden?

Alanlar aldıkları malı işlemişler ama buraya borçlarını ödememişler.

Millet borçtan filan korktuğu yok, haramdan korktuğu yok, âhiretten korktuğu yok, Allah'tan korktuğu yok. Allah imanını aldı mı bir insanın elinden her şeyi yapar. “Allah'tan korkmayandan kork!” demiş büyüklerimiz. Allah'tan korkmadı mı her şey oluyor. Borcunu ödeyecek.

Bir insan borcunu ödemezse ne olur?

Allah ona büyük cezalar veriyor. Borcunu ödemediği zaman çok büyük cezalara uğruyor. Onun için Peygamber Efendimiz birisinin cenaze namazı kılınacağı zaman; “Bunun borçları var mıydı? diye sorardı, [Eğer borcu varsa;] “Ödeyin ondan sonra kılalım namazını.” derdi. Kabirde azap görür, âhirette azap görür, borcu ödenmediği müddetçe ceza çeker.

Eğer ödeyecek kimsesi varsa onun borcunu öderlerdi, o zaman giderdi namazını kılarıydı. Ödeyecek kimse yoksa, kimsesiz bir müs-

lümansa, “Bunda kimin alacağı var?” diye sorardı, bütün müslümanların şeyi benden sorulur, hepsinin peygamberi benim diye o borcu öderdi. O kişinin borcunu öyle öderdi.

Şimdi de biliyorsunuz cenaze namazı kılınacağı zaman ne yapılıyor?

Ey cemaat-i müslimîn diye soruluyor. Yani bununla beraber bulunanlar vardır aranızda deniliyor. Ömrü beraber sürdürdünüz, komşuluğunuz oldu, ortaklığınız oldu, münasebetleriniz oldu, haklarınız geçmiştir. Hakkı olan hakkını helal etsin deniliyor. E oradaki-ler de merhamete geliyorlar, o halden üzüntüden acıdıklarından helal olsun diyorlar. İki defa üç defa soruluyor, helal olsun deniliyor ondan sonra tabii namazı kılınıyor.

Bu bakımdan müslüman [için] borç yapmamak esas olacak. Yani borç yapmak iyi bir şey değil. Ama bazen gerekiyor, mecburiyetler oluyor, insan sıkıntıya düşüyor, kazalar oluyor. Borçlandı, borcunu ödemeye hâlis niyeti olacak. “Hâlis niyeti oldu mu Allah ödemesinde kolaylaştırıyor, nasip ediyor.” diye bu hadîs-i şerîfte müjde var. Eğer borcunu ödemek niyetinde değilse, alırken, “Ben bunu nasıl olsa iç ederim, nasıl olsa aldatı-

rım, nasıl olsa bu adama vermem süründürürüm.” filan diyorsa o zamandan itibaren büyük günahlara giriyor. İbadetleri kabul olmaz, azaptan kurtulmaz, dünyada âhirette beladan kurtulmaz.

Allah kimsenin malını yedirtmesin. Kimsenin hakkını üzerimize geçirtmesin.

Kimse gelipte âhirette tam hesabın görüldüğü zamanda yakamıza yapışıpta ver benim hakkımı diye orada bizi terletmesin diye müslümanların buradan tedbir alması lazım. Âhirete kul hakkıyla gitmemek lazım. Kul hakkı çok kötü bir durumdur, çok tehlikeli bir durumdur. Kul hakkı yüklenmeden, kimsenin hakkını üzerine geçirmeden yaşamaya alışmak lazım. Ona göre çalışmaya, işinizi ona göre ayarlamaya, ayağınızı yorganınıza göre uzatmaya alışmalısınız.

Faizli borç hiç almayın. Çünkü faiz almakta haramdır vermekte haramdır. Bir şeyin alınması haram oldu mu verilmesi de haram olur. Sonra onlar büyük beladır. Peş peşe büyür büyür büyür insana evi sattırtır, çok kötü durumlara düşürtür. Yani haram yola sapmayın, hile yoluna sapmayın. Böyle öde-

memek gibi kötü niyetlerle işler yapmayın, niyetiniz halis olsun.

“Yâ Rabbi! Beni kimseye muhtaç etme.”

اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا رِزْقًا طَيِّبًا، وَاسْتَعْمِلْنَا صَالِحًا

Allahümme'r-zuknî tayyibâ ve's-ta'milnî sâlihâ diye dua tavsiye ediyor Peygamber Efendimiz.

Ne demek?

“Yâ Rabbi! Bana helal temiz rızık, kazanç nasip et.” Temiz, tayyip, güzel rızık nasip et.

Ve'r-zuknî tayyibâ ve's-ta'milnî sâlihâ. “Ve beni salih amelleri, işleri, hayrâtı, hasenâtı yapan bir insan eyle. Ömrümü, imkanlarımı hayırlarda kullanayım, kullandırt yâ Rabbi!” diye böyle dua etmeyi tavsiye ediyor.

Allah bizim hepimize helal rızık nasip etsin.

Alnımızın teriyle helal minallah, anamızın ak sütü gibi helal rızıklarla kendimiz de beslenelim, evlatlarımızı da helal lokmayla besleyelim. Haram lokmayla beslenirse bir evlat, o evladın hayrı görülmez. Haram lokma bir insanın vücuduna girdi mi cehennemde yanması hak olur. O bakımdan evladınıza ha-

ram lokma yedirmeyin. Kendiniz haram kazanca meyletmeyin. Kul hakkını üzerinize geçirmeyin.

يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ ﴿34﴾ وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ ﴿35﴾
وَصَاحِبَتِهِ وَبَنِيهِ ﴿36﴾ لِكُلِّ امْرِيٍّ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ
شَأْنٌ يُغْنِيهِ

Yevme yefirru'l-mer'u min ehîhi ve ümmihî ve ebîhi ve sâhibetihî ve benîhi li-küllî'm-riin minhüm yevme izin şe'nün yuğ-nîhi.

Ne demek bu âyeti kerîmeler.²

Yevme yefirru'l-mer'u min ehîhi. "Öyle bir gündür ki o hesap günü, o kıyamet günü öyle bir gündür ki." *Yefirru'l-mer'u.* "Kişi firar eder, kaçar." *Min ehîhi.* "Öz kardeşinden kaçar."

E hani aynı annenin babanın çocuğuydu bunlar?

Öz kardeşinden kaçar çünkü o onu dövmüştür, o onun bir şeyini almıştır, hakları geçmiştir, mirasta yanlış bölünmeler olmuştur, gasp etmeler, bilmem neler olmuştur.

² 80/Abese, 34-37.

Ha âhirette kaçır ama nereye kaçacak?
Nereye, Allah'ın hükmünden kaçış var mı?

Min ehîhi. “Kardeşinden kaçır.” *Ve üm-mihî ve ebîhi.* “Anasından kaçır, babasından kaçır.”

Evlatlık vazifesini güzel yapmadı, görevlerini yerine getirmedi; “Anam benden davacı olacak, babam benden davacı olacak!” diye kaçmaya çalışır.

Nereye kaçacaksınız?

En iyisi şimdiden evlatlık vazifeni güzel yap, şimdiden gönlünü almaya çalış.

Peygamber Efendimiz bir hadîs-i şerîfinde buyuruyor ki; “Burnu yerde sürtsün o çocuğun ki anasına babasına veya sadece onlardan bir tanesine, her ikisine birden veyahut bir tanesine sağken yetişmişte cenneti kazanamamış.”

Sürünsün burnu yerde! Cenneti kazanamaz mı insan, elini öper ayağını öper, hizmet eder, izzet ikram eder kazanır.

Bir kardeşimin evine gittim iki üç gün önce. 80-90 yaşında annesi var. O da gelmiş Almanya'dan. Annesini çok seviyor. Çok müslüman insan, annesine çok hürmet ediyor.

Annesi de eski Osmanlı hanımı, çok dindar böyle oturaklı bir hanım efendi.

Dedim, "Falanca yeri görmedin mi, filanca yere gitmedin mi?"

"Hocam." diyor, "Ben Almanya'dan geldim mi anamın dizinin dibinden hiç ayrılmam. Dışarıyı gözüm görmez. Burada otururum duasını almaya çalışırım." diyor.

Ya annene yetiştin veya babana yetiştin cenneti kazanman lazım. Çünkü onun duasıyla cennet kazanılır veya ötekisinin duasıyla cennet kazanılır.

Ama öyle yapmıyorlar. O zaman;

Yevme yefirru'l-mer'u min ehîhi ve ümmihî ve ebîhi. "Kardeşinden kaçıyor, anasından kaçıyor, babasından kaçıyor." *Ve sâhibetihî ve benîhi.* "Karısından kaçıyor, çoluk çocuğundan kaçıyor."

Karısından, çoluk çocuğundan kaçıyor, neden?

Dünyada kazaklık yaptı, efelik yaptı. Kadın âciz erkek kuvvetli. Çarşıda pazarda çalıştığı için, balta salladığı için, balyoz salladığından Allah vücudunu kuvvetli şey yaptığından evin efesi olduğu için çat çut, pat küt efelik yaptı, ezdi kadını. Haklı yere dövdü

haksız yere dövdü, ezdi, şimdi kaçıyor. Çünkü orada efelik sökmüyor. Kadın boynunu bükecek diyecek ki;

“Yâ Rabbi! Bu efendi, ben sabrettim dünyada ama öyle eza cefa etti ki bana! Anamdan emdiğim sütü burnumdan getirdi, köşelerde az mı ağladım! Al yâ Rabbi bundan benim hakkımı!” diye isteyecek. O zaman o işte o zaman şey yapacak. Çocuğu gelecek, çocuğu, öz çocuğu insandan davacı olacak. Orada işler karışacak çünkü.

الْأَخْلَاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ^٤

*el-ehillâhü yevmeizin ba'duhüm li-ba'din aduvvün ille'l-müttekîne.*³ “Buranın has, samimi, kardeş, dostlar, ahbabları âhi-rette birbirlerine düşman olacaklar.” O günün hâli başka.

Çocuğu davacı olacak, ne diyecek?

Çocuk edepsiz, çocuk gangaster, çocuk mafyacı, çocuk kumarbaz, çocuk sarhoş, çocuk ayyaş, suçlu. Rabbinin huzuruna dikildiği zaman diyecek ki; “Yâ Rabbi! Babamdan da-

³ 43/Zuhruf, 67.

vacıyım beni müslüman yetiştirmede!” diyecek.

“Bak kepazeye! Hem kendi sarhoş oldu hem de şimdi bana davacı oldu!”

Olacak. Olacak çünkü o çocuğu iyi yetiştirmek annenin babanın vazifesi oluyor. Onun için adam karısından kaçacak çoluk çocuğundan kaçacak.

Li-küllî'm-riin minhüm yevme izin şe'nün yuğnîhi. “O gün her insanın başına öyle işler açılacak ki herkesin kendi derdi kendine yetecek.”

Kendi işi başından aşkın olacak, başkasına bakacak yardım edecek hali olmayacak, başını kaşıyacak zamanı olmayacak o gün. İşte o güne şimdiden hazırlanmak lazım. O gün için şimdiden tedbir almak lazım. O gün karısından kaçmamak için karısına zulmetmemek lazım. O gün çocuğundan kaçmamak için çocuğuna haksızlık yapmamak lazım. Çocuğunu kötü yetiştirmemek lazım. Veya yetişmesine ilgisiz kalmamak lazım. Veyahut birisini sevip mirası onun üstüne yapıp öteki çocuğunu mahrum bırakmamak lazım. Veyahut anasına babasına evlatlık vazifesinde ihmâl yapmamak lazım. Veyahut kardeşlerine

müslüman kardeşine veya başkalarına haksızlık etmemek lazım.

Neden?

Çünkü bir hesap günü var. Çünkü yaptığı her şey insanın boşa gitmiyor, deftere yazılıyor, kayda geçiyor. O kayıtlar ortaya dökülecek, o defterler açılacak, o günahlar saçılacak, onlar tartılacak, insanlar biribirleriyle yüzleştirilecek. Davacılar dinlenecek, haklılar hakkını alacak, haksızlar cezasını çekecek. Dağlar gibi oraya sevaplarla gelmiş bazı müslüman insanlar ona buna hakkını vere vere, vere vere elinde hakkı sevabı kalmayacak, müflis durumuna düşecek. Sen de sevap kalmadı diye cehenneme düşecek.

Allah etmesin! Allah etmesin!

Onun için müslümanların bu dünyadayken hesabını güzel yapması lazım. *Hâsibû enfüseküüm kable en tühâsebû* diyor Hz. Ömer, ne kadar güzel söylemiş! “Kendinizi, âhirette hesap olmadan önce, âhîret hesabı olmadan, orada hesaba çekilmeden önce burada hesaba çekin.”

Dünyadayken bakın bakalım Allah'ın rızasına uygun mu yaşıyorsunuz?

Bu günü bir düşün bakalım. Bu gün Allah rızasına uygun mu geçti yoksa Allah'a âsi olarak mı geçti?

Cuma namazını kıldın mı?

Beş vakit namazını kıldın mı?

Sabah namazına kalktın mı?

Uyudun kaldın mı?

Tesbihini çektin mi?

Hayrını hasenatını yaptın mı?

Cuma günü diye ananın babanın kabrini ziyaret ettin mi, etmedin mi?

Kavga mı ettin, insanların kalbini mi kırdın, iyilik mi yaptın hayır mı yaptın şer mi işledin?

Bir hesapla bakalım. Eyvah müslümanların bayram günü olan Cuma gününü ben ne kadar gafil geçirmişim. Bir dahaki Cuma'ya aklımı başıma devşireyim. Bir dahaki Cumaya bırakma, yarınından itibaren hatta şu akşam evine gideceğin zamandan itibaren artık kendine dikkat et. Yani yaptığım iş Allah rızasına uygun mu değil mi diye düşün, uygun olmayan işi yapma.

Şimdi ben buradan kalkacağım falanca yere gideceğim, televizyonun başına oturacağım, filanca dizi filmi seyredeceğim.

Eğer Allah razı gelecekte seyret, razı gelmeyecekse sat o televizyonu! Sokma eve, at dışarıya! Ne olursa olsun yani âhiretin azabı daha kötü, edebî azap daha kötü. Cehennem azabına tahammül mümkün değil.

O bakımdan her günahı kaçın, her hayrı işlemeye çalışın. Borç almışsanız borcunuzu ödeyin, kul hakkını üzerinizde bırakmayın. Çünkü Allah iyi niyetle borç alana ödemesine yardımcı olur, kötü niyetle alanı da dünyada âhirette mahrum eder cezalara uğrattır.

Borçla ilgili bu hadîs-i şerîfte tamam oldu.

Borçta ne düşüneceğiz?

Esas itibariyle borç almayacağız kimse-den, esas itibariyle. Hele hele faizli borç hiç almayacağız çünkü almakta günah vermekte günah. Ondan sonra borç almışsak ödemek niyetiyle alacağız.

Ben alırım ama bunu nasıl olsa kanunlar müsaade ediyor ödemem, aldatırım, atlatırım, üç sene sonra öderim. O zaman enflasyondan da paranın değeri düşer. Ben de kolay ödemiş olurum.

Olmaz. Allah bunun cezasını çektirir. Ödemeye de girişeceksin. Borçlu olan insanın ekmeğine katık bile alması yemesi doğru değil diyorlar. Bir an evvel ödeyecek kurtulacak borçtan.

c. Anne Babaya Saygı ve Sevginin Seva- bı

Geçelim öteki hadîs-i şerîfe.

مَا مِنْ رَجُلٍ يَنْظُرُ إِلَىٰ وَجْهِ وَالِدَيْهِ نَظْرَةَ رَحْمَةٍ، إِلَّا
كُتِبَ لَهُ بِهَا حَجَّةٌ مَّقْبُولَةٌ مَبْرُورَةٌ.

*Mâ min rucûlin yenzuru ilâ vechi vâli-
deyhi nazrate rahmetin illâ ketebellahu lehû
bihâ hacceten makbûleten mebrûraten.*

Revâhu Râfi'î.

Burada demin konuştuğum konuya dair bir hadîs-i şerîf geldi. Söylenmesinde fayda var. Anneye babaya saygı ve sevginin sevabını anlatan bir hadîs-i şerîf geldi. Diyor ki Peygamber Efendimiz, bu hadîs-i şerîfin ifadesine göre buyurmuş ki;

Mâ min rucûlin. "Hiçbir adam yoktur ki."
Yenzuru ilâ vechi vâlideyhi. Ana babasının yüzüne bakıyor."

Ama nasıl bakıyor?

Nazrate rahmetin. “Sevgiyle, rahmet nazarıyla, acıyarak içten duygularla bakıyor.” Annesinin babasının yüzüne öyle bakıyor.

İllâ ketebellahu lehû bihâ. “Onun bu bakışı sebebine Allah ona yazar.” *Hacceten makbûleten mebrûraten.* Makbul, mebrur bir hac yapmış gibi sevap yazar.”

O kadar büyük sevap yazar. Yani anasının yüzüne severek baktığı zaman bir hac sevabı kazanır demiş oluyor Peygamber Efendimiz.

Ama nasıl hac?

Makbul hac, mebrur hac. Usulü dairesinde yapılmış Allah tarafından kabul edilmiş sevaplı bir hac sevabı kazanır demek.

Muhterem kardeşlerim!

Bazı şeylere bakmak ibadettir. Bu hadîs-i şerîfin mânâsı gibi daha başka hadîs-i şerîfler var. Mushafa bakmak, Kur’ân-ı Kerîm’e bakmak ibadettir. Şöyle açsan yüzüne baksan sevap kazanırsın. Kâbe-i Müşerrefe’ye bakmak ibadettir. Kâbe-i Müşerrefe, siyah ipek, sırmalı altın yaldızla âyetleri yazılmış, etrafında insanlar yavaş yavaş lebbeyk Allahümme lebbeyk diyerek, dualar ederek şey yaparak tavaf ediyorlar, sen de hayran hayran

seyrediyorsun. Bakmak sevaptır. Kâbe'ye bakmak sevaptır.

Burada da ne çıktı?

Annenin babanın yüzüne bakmak sevaptır. Şöyle bir sevgi nazarıyla bir baktı mı bir hac ve umre yapmış gibi sevap kazanır.

Bir başka hadîs-i şerîfi hatırlatayım size. Bir evlat anne ve babasına kendisine sevgiyle baktırtırsa yani anasının babasının etrafında dolanıyor, annesi babası da ona severek bakıyor, seyrediyor. Ya bizim oğlan da iyi yetişti maşaallah. Veya bizim kız da maşaallah ne kadar edepi terbiyeli bak. Büyüdü boyu posu şey yaptı ne güzel hizmet ediyor ne kadar terbiyeli. Baş örtülü, Kur'an'ında niyazında, razıyım kendisinden diye severek baktı. "Böyle annesine babasına kendisine severek baktırtabilen bir evlada bir bakışından dolayı bir köle âzat etmek kadar sevap verilir." diyor Peygamber Efendimiz.

Bir köle âzat etmek, yani bugünün şeyiyle ne diyelim?

Bir otomobil kadar, bir otomobil kazandı hani piyangolar oluyor bilmem gazetelerde kuponlar dağıtılıyor. Şu kadar kupon biriktirseniz kura çekilecek bir otomobil kazana-

cak filan. Yani sen annene babana sana sevgiyle bakmasını sağlayabilirsen sana bir otomobil vereceğim deseler bir kamyon vereceğim deseler veya bir kombi vereceğim içi dayalı döşeli bir seyahat şeyi vagonu minibüsü filan.

Ne yapar insan?

Onu yapmak için uğraşır yani annesinin babasının rızasını almak için yüzüne gülerek bakmasını sağlamak için her şeyi yapar. Bir bakışına bir hac ve umre savabı, yani bu kadar büyük sevap veriliyor.

Sahabeden *rıdvânullahi aleyhim ecmaîn* birisi demiş ki; “Yâ Resûlallah! Bir insan evlâdına günde 360 defa bakar.”

Yani bir kere bakıpta ondan sonra göz kapatmıyor ki. Evladı önünden her geçişinde yine bakar. Yani, “Her bakışında da sevap var mı?” demek istedi Allahuâlem mânası bu. Diyor ki;

Bir bakışta bir köle azadı sevabı var. Çok 360 defa bakar. Peygamber Efendimiz, [anne veya babanın her bakışında Allah’ın aynı sevabı vereceğini bildiriyor.] Allah yüceler yücesidir. [Hayal edemeyeceğimiz] kadar yücedir. Keremi de öyledir, cömertliği de öyledir,

sonsuzdur. Hiç başka insanların keremleriyle, cömertliğiyle ölçülmez. Yani bir kere baktırttın bir köle âzat etme sevabı kazandın, artık yok demez Allah. Bir daha baktırtırsa bir daha verir. 360 defa baktırtırsa 360 defa verir.

Neden?

Allahu Ekber. Allah büyükler büyüğüdür, yüceler yücesidir, yücelerden yücedir. En yücelerden yüce Allah *celle celâlühû* ve *ame nevâlühû* verir.

Onun için anne ve babamıza hürmet edelim. Anne ve babamıza izzet edelim. Anne ve babamızın gönlünü alacak işler yapalım. Anne ve babamızın bize sevgiyle bakmasını sağlayacak çareler düşünelim, planlar kuralım. Çareler düşünelim, hediyeler alalım gidelim elini öpelim. Anacığım sana şu kış geliyor diye bak içi yünlü terliği aldım giy bakalım ayakların sıcak olacak mı? Dur ben kendim giydirivereyim sana. Şap bir de ayağını öp istersen, ondan sonra giydir. Babanın bir duasını al. Bir işte sana baba şunu aldım de veyahut hoşuna gidecek bir şey yap. Veya seni şuraya götüreyim mi buraya getireyim mi istediğin bir şey var mı? Bir emrin var mı de.

Böylece onun rızasını kazanmaya çalış. Çünkü Allah'ın rızası;

Rıda'r-rabbi fî rıda'l-vâlideyni. “Allah'ın rızası anne ve babanın rızasıyla beraberdir.”

Muhterem kardeşlerim!

İşte evlatlarımızı bu şekilde yetiştireceğiz, bu zihniyetle. Ama işin bir püf noktası var, yaşlılar bilir içinizden gençlerde bilsin. Kendi anne babasına böyle muamele eden anne babalar evladından böyle muamele görürler. Et bul dünyasıdır bu, sen annene babana iyi muamele ettiysen sen de evladından öyle muamele görürsün. Sen annene babana âsi olduysan, üzdüysen, lanetini aldıysan, kızgınlığını çektiyse, küstürdüysen...

Anam babam bana küs gelmiyor, konuşmuyorlar.

Ha senin de evladın sana hürmet etmez. Çünkü et bul dünyasıdır. Sen de evladından hayır görmezsin. Tevbe et, istiğfar et. Ne yaparsan yap git annene babana ziyaret et.

Ama o benim erkek kardeşime malı daha çok verdi ben ona küstüm.

Ya dünya malı için anaya babaya küsülür mü?

Hepsini verse küsme. Hepsini verse küsme git elini öp duasını al, sen cenneti kazanmaya bak. Buna dikkat edin muhterem kardeşlerim.

Gelelim bundan sonraki hadîs-i şerîfe.

مَا مِنْ صَبَاحٍ يُصْبِحُهُ الْعِبَادُ إِلَّا وَصَارِخٌ يَصْرُخُ: أَيُّهَا

الْخَلَائِقُ سَبِّحُوا الْمَلِكَ الْقُدُّوسَ

Mâ min sabâhin yusbihu'l-ibâdu fîhi illâ ve sârihun yesruhu eyyühe'l-halâiku sebbihu'l-melike'l-kuddûs.

Bunu İbn Sinnî rivayet etmiş. Peygamber Efendimiz diyor ki;

“Hiçbir sabah yoktur ki o sabah olduğu zaman bir yüksek sesle bağıran melek bağırs ki; ‘Ey mahlûkât! Ey Allah’ın kulları! Ey Allah’ın yaratıkları! Melik-i Kuddûs olan Allahu Teâlâ hazretlerine tesbih edin, tesbih edin!”

Sebbihû “tesbih edin” demek.

Kime?

el-Meliki'l-kuddûs. “Kâinatın sahibi, Hâlıkı, mutasarrıfı, her işi yapan, her şeye gücü yeten, her şeye kadir olan, o Melik-i Kuddûs olan, her türlü noksandan pâk, mukaddes olan o yüce Allah'a tesbih eyleyin.”

Tesbih eylemek ne demek?

Tesbih eylemek, “Yâ Rabbi! Senin hiç noksanın yok. Her şeyin güzel, her işin yerinde” demek. “Her şeyin hikmetli, her şeye gücün yeter, her şeye kadirsin” demek. Her şeyi bilirsin, her şeyin her sıfatın kemal üzere” demek. “Her türlü kemalâtın hepsi senin, hepsi senden” demek. “Her türlü noksandan münezzehsin, şu cahil kafirlerin, müşriklerin söylediklerinden berîsin, müberrâsın yâ Rabbi! Münezzehsin, mukaddessin Yâ Rabbi!” demek. Bu duygu ile sübhanallah diyecek insan, tesbih edecek.

Neden?

وَأِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ
تَسْبِيحَهُمْ

*Ve in min şey'in illâ yüsebbihu bi-hamdihi velâkin lâ tefkahûne tesbîhahüm.*⁴ Her varlık Allah'a tesbih ediyor, Allah'a böyle hitap ediyor, böyle kulluğuna arz ediyor.”

Sen münezzehsin yâ Rabbi! Senin şânın yücedir yâ Rabbi! Her kemalâta sahipsin yâ Rabbi! Her noksandan münezzehsin yâ Rabbi!

⁴ 17/İsrâ, 44.

diye hepsi tesbih ediyor, dağlar taşlar, böcekler kuşlar, yerdeki sudaki karadaki mahluklar, görünen görünmeyen her varlık Allah'ı tesbih ediyor; Allah'ın eşref-i mahlûkâtı olarak yarattığı insanoğlu Allah'tan gafil, Allah'tan cahil, Allah'ın kudretini bilmez, hikmetini bilmez, rahmetini bilmez, cezasını bilmez, azabından korkmaz, cennetini özlemez, cennetini kaçırmaktan korkmaz, cehennemde cayır cayır yanmaktan aldırılmaz.

E böyle şey olmaz ki! Sen nasıl eşref-i mahlûkâtsın be adam! Seni Allah en güzel sûrette yaratmış, akıl nimeti vermiş, göz nimeti vermiş, kulak nimeti vermiş, konuşmayı öğretmiş.

خَلَقَ الْإِنْسَانَ ﴿٣﴾ عَلَّمَهُ الْبَيَانَ

*Halaka'l-insâne allemehü'l-beyâne.*⁵ "O Rahman olan Allah seni yarattı, seni yarattı sana konuşmayı da O öğretti."

Konuşma kabiliyeti yüksek bir kabiliyettir. Bak Amerikalılar, ilim adamları maymunları alıyorlar, senelerce terbiye ediyorlar ediyorlar her şeyi güzel, konuşturamıyorlar. Bu

⁵ 55/Rahmân, 1-4.

bir kabiliyet. Allah insanın beynini konuşmaya müsait yaratmış konuşuyor, ötekiler konuşmuyor. Seni konuşabilen bir varlık yaratmış. İnsanın eski kitaplardaki tariflerinde denilir ki;

el-İnsânu hayevânün nâtıkun. “İnsan konuşabilen canlıdır.” Tarifi bu insanın, çünkü en büyük meziyeti bu. Öteki varlıkların bu meziyeti yok. Aklı var, bütün mahlûkâtı tasarrufu altına alabiliyor; aslanları kafese koyabiliyor, kaplanları avlayabiliyor, fillere hizmet ettirebiliyor, denizdeki balıkları tutabiliyor, balinaları avlayabiliyor, kuşları avlayabiliyor. Yani bu insanoğlunun meziyetleri dolayısıyla kâinatın her şeyine sahip bu insanoğlu.

E seni böyle yaratmış Allah. Bu nimetleri sana vermiş; bu dağlar senin için, bu rüzgarlar senin için, bu yağmurlar senin için, bu güneş senin için çalışıyor. Sen bir rızık sahibi olasın, şu dünyada yaşayışın devam etsin diye Allah denizlerden buharları kaldırıyor, dağlara sürüklüyor, yağmuru yağıdırıyor, kayaların arasından çeşmeleri akıttırıyor, seni ve senin gibi insanları sulattırıyor, ağaçlardan kırmızı kırmızı elmaları, meyvaları, armutları, sarı

sarı, salkım salkım üzümleri, bütün kâinatı senin rahatın için hazırlamış, seni eşref-i mahlûkât kılmış, yeryüzünde halifesi kılmış. Sen onun varlığını bilmiyorsun, kudretini bilmiyorsun, nimetine teşekkür etmiyorsun, gönderdiği nimetlerin karşılığında kulluğunu güzel yapmıyorsun.

E ne biçim adamsın sen?

Ne biçim kulsun sen?

Bak her sabah duyuyor musun bu lafı, duyuyor musun bu seslenmeyi?

Bir melek [her sabah]; “Ey Allah'ın kulları! Şu Melik-i Kuddûs olan Allahu Teâlâ hazretlerine tesbih edin ha! Gafil olmayın, cahil olmayın!” diye sesleniyor, millet abdestsiz, millet namazsız, millet niyazsız. Gece televizyon seyretmekten ikide iki buçukta yatmış, sabahleyin sabah namaz vaktinde kalkmamış, saat onda on birde tembel tembel, abdesti sıkıştığı için, kalkmayacak daha ama abdesti sıkıştı yüz numaraya, yatağa yapacak değil ya. O zaman kalkıyor gidiyor. Kalkıyor, çapaklı gözlerini suda yıkıyor; “Oo geç kalmışım! Daireye yarım saat geç kalmışım!” Atlıyor arabaya gidiyor veyahut işyerine gidiyor. Saat onda on birde dükkanlar yavaş yavaş

açılıyor. Eskiden sabah namazından sonra açılan çarşı pazar şimdi, oooo onda ortalıkta hiçbir şey yok. İstersen çarşıda pazarda yatağın ser yat, hiç kimse gelen geçen yok ki!

Neden?

Geceler Allah'ın razı gelmeyeceği işlerle geçiyor, gündüz Allah'a ibadet edilecek zamanda kullar gafil. Melekler bağırıyor; “Yapmayın, etmeyin, başınızı belaya sokuyorsunuz. Allah'ın kudretini bilin, ona tesbih edin, ona kulluk edin!” diyor.

Duyan nerede? Nerede o kulak? Nerede o gönül? Nerede o insaf?

Nerede, ya bu nimetleri bana gönderen Rabbime benim bir teşekkür vazifem değil mi diye düşünen insafly insan nerede? Nerede kaldı onlar?

Bir hadîs-i şerîf daha.

مَا مِنْ عَبْدٍ يَمُرُّ بِقَبْرِ رَجُلٍ كَانَ يَعْرِفُهُ فِي الدُّنْيَا
فَيُسَلِّمُ عَلَيْهِ إِلَّا عَرَفَهُ وَرَدَّ عَلَيْهِ السَّلَامَ

Mâ min abdin yemürri bi-kabri raculin kâne ya'rifühû fi'd-dünyâ fe-yüsellimü aleyhi illâ arafehû ve radde aleyhisselâme.

Hatîb-i Bağdâdî, Ebû Hüreyre *radiyallahu anh*'ten rivayet etmiş. Bakın etrafımızda neler oluyor. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki;

“Hiçbir adam, hiçbir kul yoktur ki dünyadayken, yaşıyorken bildiği bir adamın kabrinin yanından geçerde.” *Fe-yüsellimü aleyhi*. “Esselamü aleyke ya fülân, veya *esselamü aleyküm yâ dâra kavmin mü'minîn ğaferallahu lenâ ve leküm* diye selam verirse.”

Efendimiz Bakî kabristandaki insanlara selam verirdi. Biz de bir kabirden geçerken selam vereceğiz, dua edeceğiz, bir Fâtiha okuyacağız o kimseye. Selam verip geçeceğiz; Allah seni affetsin, mağfiret etsin, diye dua etmemiz lazım.

“İşte bir kimse kabirde yatan bir kimseye selam verirse.” *İllâ arafehû ve radde aleyhis-selam*. “O meyyit o kimseyi tanır, bilir ve onun selamını iade eder, ve aleykesselam der.”

Biz Kastamonu'ya gidiyorduk. Bir hakim bey vardı, temyiz mahkemesi hakimi ama dindar, eli tesbihli mübarek bir insandı, o anlatmıştı. Birisiyle böyle gidiyorlarmış, her kabir olduğu, kabristan olduğu anlaşılan yer-

den geçerken Fâtiha okuyorlar ve selam veriyorlar. Çünkü yanındaki şahıs diyormuŖ ki; “Selam vermeden geçince oradakiler lanet ediyorlar.” Lanet ediyorlar, “Bizden beter ol! Selam vermeden geçtin, ne biçim adamsın!” diye böyle bir Ŗeyler anlatmıŖtı. Pek iyi hatırlayamayacağım da. Yani bu öldü dediğin insanlar öldü ama “len hayvan imiŖ aŖıklar lmez.” dediği gibi Yunus Emre’nin, ölen bu beden, rüyeyen bu et parçaları, kemik parçaları, ruh ölmüyor. İnsan kabirde her Ŗeyi görüyor, her Ŗeyi biliyor, selam verilirse selam vereni tanıyor, selamını alıyor ama bu insanlar onu bilmiyor sanıyor.

Mekke-i Mükerreme’nin o mŖrikleri geldiler Bedir’de müslümanlarla arpıŖtılar, ölen öldü müslümanlar galip geldi, ölenleri kuyuya attılar. Yığdılar bir kuyuya, Peygamber Efendimiz onlara seslendi dedi ki; Biz, Rabbimizin bize vaat ettiği mükâfatlara, zafere, hediyelere nâil olduk. Siz de Rabbinizin size vaat ettiği cezaları buldunuz mu, gördünüz mü?” diye seslendi, eğildi o kuyuya onlara seslendi. Ashâb-ı kirâm tabii daha Müslümanlığı yeni yeni öğreniyorlar, dediler ki;

“Yâ Resûlallah duyar mı senin sesini? Duyar mı senin sesini?”

“Sizden iyi duyar, sizden iyi duyar ama siz onun cevabını bilemezsiniz. Siz onun cevabını bilemezsiniz.” dedi.

Muhterem kardeşlerim!

Onun için bir kabristanın yanından geçerken acıyın, o kabirdeki insanlara ve kendi geçmişlerinize bir Fâtiha okuyun, üç İhlâs-ı Şerîf okuyuverin, ruhlarına dua ediverin. “Allah sizi affetsin!” deyiverin. Selam verin, selamınızı alırlar, siz onun faydasını görürsünüz ve onlar da memnun olmuş olurlar, kabirlerine nur yağmış olur.

Sonuncu hadîs-i şerîfi okuyorum dersi bununla bitiriyorum. Sayfa bununla tamam oldu.

مَا مِنْ عَبْدٍ يُصْرَعُ صَرْعَةً مِنْ مَرَضٍ إِلَّا بَعَثَهُ مِنْهُ
طَاهِرًا

Mâ min abdin yasra'u sar'aten min maradin illâ be'asehullahü minhâ tâhيران.

Bu sonuncu okuduğum hadîs-i şerîfi Ebû Umâme *radiyallahu anh'*ten Taberânî rivayet etmiş. Bunun mânası şu;

“Hiçbir kul yoktur ki bir hastalıktan dolayı yıkılmış yatağa düşmüş, hastalanmış yatağa yatmış.”

İllâ be’asehullahü minhâ tâhîran. “Hastalıktan kalktığı zaman Allah onu günahlardan tâhîr olarak pâk olarak kaldırır.”

Muhterem kardeşlerim!

Yani hastalığı günahına kefâret olur. Hastalığın da böyle bir tarafı vardır. Bunu da bilersiniz.

Tabii Allah sıhhat âfiyet versin. Hastalıklara uğratmasın insanları. Sıhhat âfiyet içinde yaşayalım.

Ama bir insan hasta olursa ne olur?

Hasta olan bir insan hastalıktan kalktığı zaman yataktan günahları affolmuş olarak kalkar.

Başka mükafatları nedir?

Bir hastanın, müslüman hastanın uykusu ibadettir. Uyuduğu halde ibadet gibi sevap kazanır. İniltisi tesbihtir. İnilti oluyor ya, ah ah vah aman filan. İniltisi tesbih çekiyor gibi sevaptır. Duası makbuldür. Sana dua ederse; “Allah senden razı olsun! İyiki bana şunu getirdin, sağ olasın! Sana da çok zahmet veriyor-

rum, iyi pansumanıma yardımcı oldun.” filan tamam. Duası makbuldür.

Uykusu ibadettir, iniltisi tesbihtir, duası makbuldür. Yapamadığı ibadetleri yapmış gibi Allah onun defterine sevabını yazdırtır meleklerle.

Yapamıyor?

Olsun. Hayatında sağlığındayken yapıyordu, bütün onları yazın. Pazartesi günü oruç tutardı, yazın pazartesi oruç sevabı. Geceleyin teheccüde kalkardı, kalkamıyor şimdi. Yazın kalkmış gibi. Teheccüde kalkmış gibi sevap yazarlar. Tesbih çekerdi şimdi çekmiyor, çekmiş gibi yazın diye bütün amelini işliyormuş gibi sevap yazarlar. Ve ondan sonra da kalktığı sırada, hastalık bittikten sonra sıhhatli olarak kalktığı zaman da defter-i âmâlin günahlardan pâk oldu, silindi, temiz oldu, *fe's-te'ni fi'l-amel* denilir kendisine. “Haydi işe yeniden başla! Bak bütün kötöleri sildik, bundan sonra dikkat et!” denilir.

Onun için Allah sabretmek nasip etsin. Sıhhat âfiyet versin.

Hasta olursak feryâd ü figâna geçmeyeelim. Onun da faydası var, onun da hikmeti

var. Hasta günahlardan pâk olarak kalkacak, sabredelim, dua edelim. Bizi ziyaret edenlere dua edelim, etrafımızdaki sevdiklerimize dua edelim, Allahu Teâlâ hazretlerinin sevabını bekleyelim. Allah'ın kazasına, kaderine, hükmüne, hastalığına, sıhhatine razı olan kulu Allah sever. Allah'ın hükmüne razı olan kulu Allah sever.

Onun için tasavvufî makamların en yükseklerinden bir tanesi nedir?

Rızâ ve teslimiyet makamıdır. Allah'ın hükmüne razı; “Yaşatırsan yaşatırsın yâ Rabbi! Razıyım.” Öldürürsen, pekala geleyim huzuruna yâ Rabbi! Gelir. Hasta ederse, “Pekala yâ Rabbi! Sabrederim.” Nimet verirse, “Çok şükür yâ Rabbi! Bu nimetleri verdin, şükrederim.” İşte iyi kul böyle olur.

Allah bizi kaza ve kaderine âsi olmayan, hükmüne razı gelen kullarından eylesin. Dinde ve dünyada ve âhirette âfiyet ve saadet ve selamet ehli eylesin. Sevdiği razı olduğu mü'min-i kâmiller olarak yaşayıp huzuruna sevdiği razı olduğu sevgili kullar olarak varmayı nasip eylesin. Sevdiği, habibi Muhammed-i Mustafâ'sına komşu eylesin. Firdevs-i

Âlâ'da mekanlar ihsan eylesin. Cemaliyle ferahnâk eylesin.

Bi-hürmeti esmâihi'l-hüsnâ ve-habîbihi'l-müctebâ Muhammedini'l-Mustafâ ve bi-hürmeti esrâr-ı sûreti'l-Fâtîha.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
17 Safer 1411 / 07.09.1990
Sincan/ Ankara

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

